

Hayashi, Lucie

**Otevírání nových konceptů pro úvahy nad současným tancem a uměním
performance**

Theatralia. 2023, vol. 26, iss. 2, pp. 230-232

ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/TY2023-2-15>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78965>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20231130

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Otevírání nových konceptů pro úvahy nad současným tancem a uměním performance

Lucie Hayashi

Jitka Pavlišová et al. *Aktuální tanečněvědný diskurz: Obraty v současném tanci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. 118 s. ISBN 978-80-244-6006-2.

[reviews]

Na Univerzitě Palackého v Olomouci byla v roce 2021 vydána publikace, která se věnuje zkoumání performativních obrátů na poli současného tance. Vychází převážně z německých uměnovědných a filozofických konceptů, které z pohledu teatrologie aplikuje na taneční umění. Útlá knížka v pěti studiích shrnuje otázky, jež si dnešní teoretikové umění kladou, a hledá paralely v tvůrčích přístupech choreografií. Svým fokusem přináší podnětné a inspirativní pohledy současné teatrologie na taneční umění.

V úvodu představuje editorka Jitka Pavlišová „Koncepty obrátů v tanci“ (5–12) jakožto základní rámec následných studií. Vychází z teoretických metod humanitních věd a diskurzu konceptuálního obratu v tanci v 90. letech 20. století. Společně s týmem posluchaček divadelních studií UPOL se během výzkumného projektu zabývala dalšími teoretickými koncepty tzv. obrátů v novém tisíciletí. Výsledná publikace shrnuje počáteční stadium výzkumu těchto tendencí jako odrazového můstku pro další tanečněvědný diskurz.

Barbora Liška ve svých „Několika úvahách o taneční dramaturgii“ (13–30) parafrázuje útržky z teoretických pojednání o taneční dramaturgii sebraných v druhé polovině 20. století. Obor taneční dramaturgie definuje na základě rozdílnosti od dramaturgie divadelní, v širokém záběru

od činoherního divadla po autorskou tvorbu během 20. století. Podobně ale přistupuje k definici umění choreografie, jejíž konceptuální postupy propojuje s dramaturgickými postupy v německém Tanztheater Piny Bausch a tak trochu přeskakuje postmoderní kompoziční choreografické trendy i praktickou taneční dramaturgii v současném divadelním tanci. Diskurz na téma, zda je taneční dramaturg současných tanečních forem umělcem, nebo ne, pak svědčí o fixně teoretickém nazírání dramaturgické praxe v choreografickém procesu. V rámci svého doktorského studia v dalších letech posluchačka jistě prohloubí své znalosti aktuálních tvůrčích procesů a přidá i vlastní zkušenosti se současnou tanečně dramaturgickou praxí v Čechách.

Naopak Tereza Richterová ve své studii „Zastavení v prostoru a čase: Instalativní obrat v současném tanci a performanci“ (31–44) pojímá úžeji specifikované téma komplexněji a podrobně aplikuje estetické teorie Julianne Rebentischové na taneční umění různých období, stylů i žánrů, aniž by sklouzla k nepodloženým domněnkám nebo interpretacím. Velkým přínosem by byla druhá část práce, která by analyzovala na základě daného teoretického konceptu současné tendence českých tanečních tvůrců, což by znamenalo velký přínos pro reflexi aktuálních choreografických kon-

ceptů v Čechách. Těším se, že v budoucnu k takové analýze od této slibné vědkyně dojde.

Albina Feofilaktová se ve svém textu „Neantropocentrické umění: Ekologický obrat v současném tanci a performanci“ (45–70) zabývá možností aplikace ekologické filozofie na současnou taneční tvorbu. Čtenáři prezentuje teoretický diskurz eko-tance, druhá, analytická část ilustruje naznačené koncepty na tanečních performancích i manifestech udržitelnosti a odosobnění glorifikace individuality člověka v divadlech západní Evropy. Studie je velmi obsažná a v mnoha ohledech objevná, bylo by skvělé, pokud by se autorka mohla zabývat také počiny umělců naší provenience, kteří podobnými tématy samozřejmě také nešetří, i když mediální masáž i samotný eko filozofický diskurz jsou v naší zemi v jiném stádiu, než například ve zmiňované Skandinávii nebo Beneluxu.

Na neantropocentrismus navazuje Tereza Richterová teoriemi posthumanitního obratu, který oslavuje nová, jiná a nezařaditelná těla. Uvádí filozofy, kteří oslavují postčlověka a integrují do mediálního obrazu záměrně těla jiného než tradičního obrazu, a tyto koncepty také nachází i v dílech současných tanečních tvůrců, kteří akcentují deformace nebo negace těla na jevišti. Její studie „Jak stvořit post-tanečnicka: Postlidský obrat v současném tanci“ (71–92) je opět komplexní, strukturovaná, navazuje na dosavadní tanečně vědné metody a dobře postihuje současné choreografické tendence.

Knihu uzavírá úvaha Jitky Pavlišové „Revize. Rekonstrukce. Reenactmenty: Archivní obrat v současném tanci a performanci“ (93–110). Autorka vyzdvihuje sebereflexi tanečního umění v uvědomění si tělesného archivu jako důležité slož-

ky aktuálního vývoje taneční scény. Ruku v ruce s hledáním nových forem, struktur, témat i pojmů si zároveň taneční tvůrci uvědomují prchlivost tanečního umění a potřebu znovunalézat již dávno objevené, dialogizovat současné tělo s jeho pamětí. Rekonstrukce tanečních děl, performance a reenactmenty choreografických procesů, vlastních i cizích akcentují posun v kontextu diváka, prostředí nebo doby vzniku a revize. Studie tak symbolicky uzavírá jeden z kruhů spirály ve vývoji současného umění, jejíž proudy se kniha rozhodla postihnout.

Celá publikace je záslužným počinem na opomíjeném poli taneční vědy, o to odvažnějším, že diskutuje nejnovější taneční trendy a teorie západní Evropy. Jednotlivé studie vykazují různou míru propracovanosti a znalosti oboru a historie tance, jejíž zjednodušená interpretace může být zavádějící. V mnoha případech argumentace připomíná údiv teatrologů nad tím, že tanec je imanentní a pro jeho zkoumání je potřeba hledat nové a jiné postupy, než současná divadelní věda nabízí. V tom je přínos publikace z lůna teatrologie jistě záslužný, zároveň však velmi omezující. Je otázkou, nakolik je tento úhel pohledu zažitý, potřebný nebo vyžadovaný.

Bylo by skvělé jít ještě o krok dál, tento relikv už opustit, jinakost tance vzít za samozřejmou a začít se zabývat samotným zkoumáním tanečních forem, tvůrčích procesů a choreografických postupů. Taneční teorie má v Čechách velmi dlouhou historii a byla by škoda objevovat již dávno objevené, je však záslužné přijímat pro výzkum tance různé úhly pohledu. Je jisté, že na výslednou podobu studií i celé publikace měla velkou měrou vliv pandemie COVID-19, která na stěžejní dva roky omezila výzkum na pasivní analýzu

dostupných materiálů. Právě aplikace vyhledaných teorií a rešerší na současné taneční umění v Čechách by byla skvělým pokračováním aktuálního výzkumu a jistě by přinesla tak potřebný svěží závan do tuzemské teoretické taneční reflexe.

Celému autorskému týmu tedy nezbývá, než popřát nezkrotnou odvahu do dalšího zkoumání současného tance a co nejvíce příležitostí pro hlubší ponor do nastole-

ných témat. V době, kdy české taneční vědce počítáme na prstech, je každý kvalitní badatelský počín na tomto poli důvodem k oslavám. Editorce patří velký dík za to, že inspirovala kolegyně k výzkumu této tematiky, a jejich prvotinami tak rozdmýchala další ohýnky české taneční vědy, navíc mimo tradiční pražskou akademickou půdu.

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.